

Wykład:

Zmowy cenowe a inflacja

Inflacja - definicja

Inflacja – wzrost ogólnego poziomu cen.

Deflacja – spadek ogólnego poziomu cen.

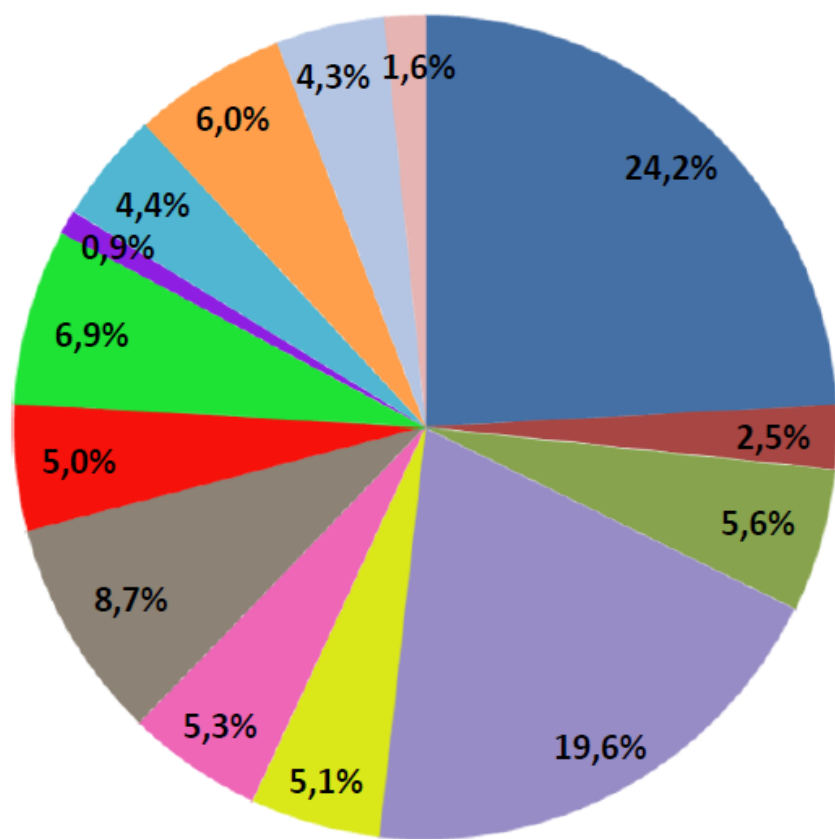
Dezinflacja – spadek tempa inflacji.

Banknoty przed denominacją złotego w 1995

System wag stosowany w obliczeniach wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych w 2016 r.

Źródło: GUS.

Hiperinflacja w Niemczech (1923)

1 USD = 4,200,000,000,000 DM

Rok	Stopa inflacji (CPI) (w %)
2013	0,9
2012	3,7
2011	4,3
2010	2,6
2009	3,5
2008	4,2
2007	2,5
2006	1,0
2005	2,1
2004	3,5
2003	0,8
2002	1,9
2001	5,5
2000	10,1
1999	7,3
1998	11,8
1997	14,9
1996	19,9
1995	27,8
1994	32,2
1993	35,3
1992	43,0
1991	70,3
1990	585,8
1989	251,1

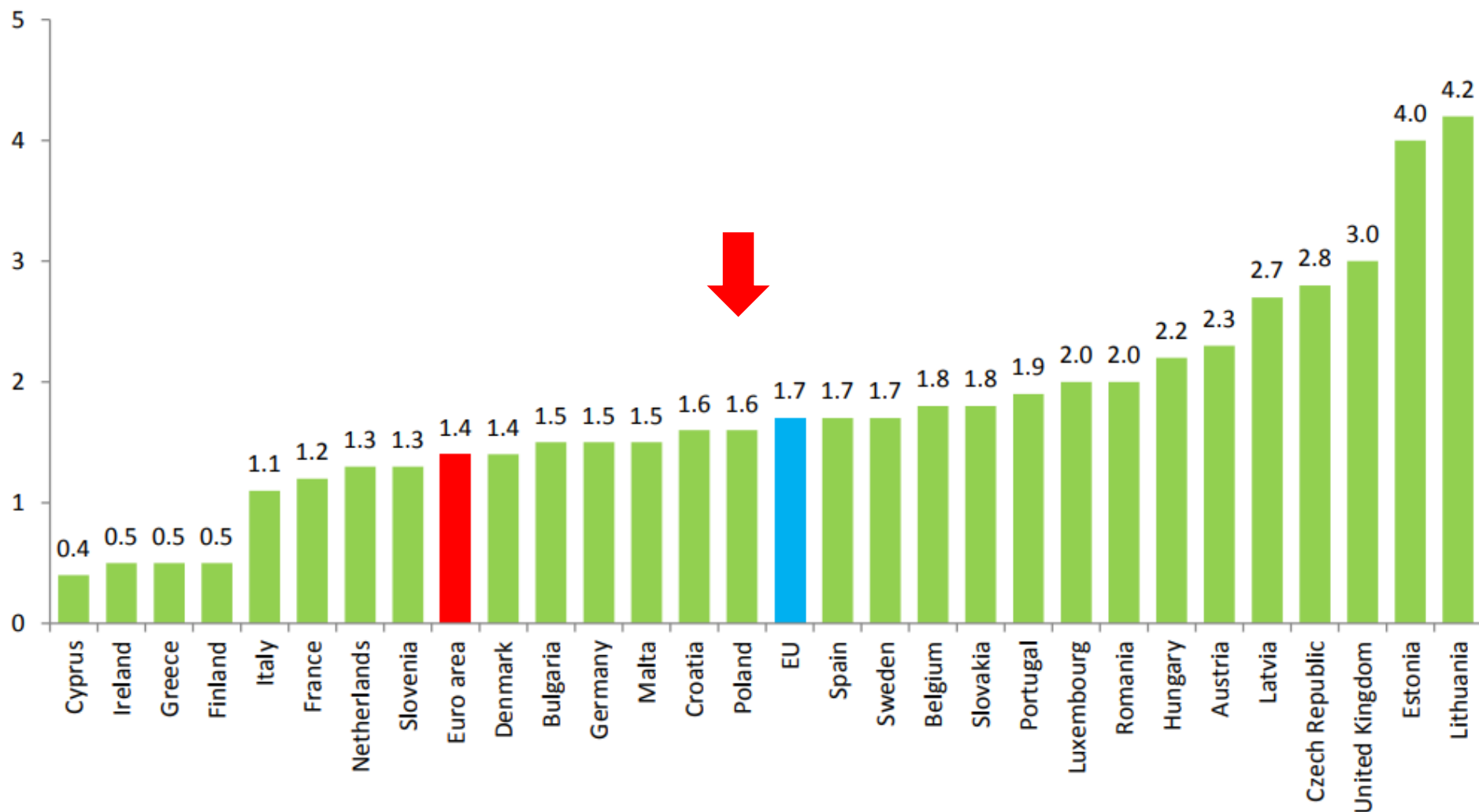
Stopa inflacji w Polsce, 1989-2016

2016	-0,6
2015	-0,9
2014	0,0

CPI październik 2017: 2,1%.

Źródło: GUS.

Stopa inflacji w krajach UE, X 2017

Źródło: Eurostat.

Koszty inflacji (mikro)

- ✓ straty posiadaczy gotówki
- ✓ koszty zmienianych kart dań
- ✓ koszty zdzieranych zelówek
- ✓ straty pożyczkodawców (przy stałym %)
- ✓ straty pożyczkobiorców (przy zmiennym %)
- ✓ straty firm mających słabą pozycję na rynku
- ✓ strata czasu (planowanie, inwestowanie, analizy)
- ✓ straty osób posiadających stałe dochody
- ✓ redystrybucja dochodów
- ✓ taksflacja

Koszty inflacji (makro)

- ✓ spadek dochodów realnych
- ✓ wzrost nominalnych stóp %
- ✓ pojawienie się oczekiwań inflacyjnych
- ✓ zmniejszenie tempa wzrostu gosp. (w długim okresie)
- ✓ brak zaufania do walut

Ceny detaliczne towarów i usług konsumpcyjnych

Wyszczególnienie	2000	2005	2010	2011
	w zł in zł			
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) — za 1 kWh	0,30	0,42	0,59	0,63
Gaz ziemny, wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych — za 1 m ³	0,92	1,57	2,56	2,71
Węgiel kamienny — za 1 t	412,97	484,36	755,51	813,19
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych — za 1 m ² p u	2,56	3,09	3,65	3,78
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 300 l (w 2000 r. — poj. ok. 280 l, w 2005 r. — ok. 320 l)	1944	1396	1272	1065
Pralka automatyczna typu domowego, na 5 kg suchej bielizny	1476	1265	1130	1110
Odkurzacze typu domowego	365,66	306,18	350,39	356,06
Żelazko z nawilżaczem	154,76	158,06	185,49	187,26
Żarówka zwykła, 60 W	1,10	1,11	1,56	1,73
Proszek do prania (w 2000 r. — „Pollena 2000”) — za 400 g	3,63	2,97	4,43	4,46
„Vitaminum C”, drażetki 0,1 g — za 30 szt.	1,96	1,59	2,54	3,00
Wizyta u lekarza specjalisty	44,76	51,31	69,63	74,13
Samochód osobowy „Fiat Panda”, poj. silnika 1200 cm ³ (w latach 2005 i 2010 — poj. silnika 1100 cm ³ ; w 2000 r. — „Fiat Seicento”, poj. silnika 899 cm ³), wersja standardowa	23900	27767	27702	29631
Rower górski (w 2000 r. — z importu)	791,96	660,73	868,39	934,82
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa — za 1 l	3,09	3,93	4,81	5,45

Źródło: GUS.

Kraje o różnym poziomie inflacji (średnia z lat 2001-2010)

Grupa	Kraje (wskaźnik inflacji; w %)
Grupa I. Najniższa inflacja	Japonia (-0,3%), Szwajcaria (0,9%), Szwecja (1,5%), Niemcy (1,6%), Finlandia (1,7%), Austria (1,9%), Francja (1,9%)
Grupa II. Średnia inflacja	Norwegia (2,0%), Kanada (2,0%), Dania (2,0%), Belgia (2,1%), Wielka Brytania (2,1%), Holandia (2,1%), Izrael (2,2%), Włochy (2,2%)
Grupa III. Najwyższa inflacja	Irlandia (2,3%), USA (2,4%), Portugalia (2,5%), Nowa Zelandia (2,7%), Hiszpania (2,8%), Australia (3,0%), Korea Płd. (3,2%), Grecja (3,4%)

Polska 2,8

Inflacja a funkcjonowanie rynku

Grupa państw	Dominacja rynku*	Efektywność polityki antymonopolowej **
Grupa I. Najniższa inflacja	5,3	5,3
Grupa II. Średnia inflacja	4,9	5,1
Grupa III. Najwyższa inflacja	4,2	4,7

Polska [4,2; 4,3]

**skala 7-punktowa, na której 1 oznacza, że działalność gospodarcza została zdominowana przez niewielką liczbę grup biznesowych, a 7, że wiele firm ma wpływ na funkcjonowanie gospodarki;*

***skala 7-punktowa, na której 1 oznacza, że polityka antymonopolowa nie promuje konkurencji, a 7, że efektywnie promuje konkurencję.*

Inflacja a łapówki, transparentność polityki i efektywność systemu prawnego

Grupa państw	Nieregularne płatności i łapówki*	Transparentność polityki rządu**	Efektywność systemu prawnego***
Grupa I. Najniższa inflacja	6,1	5,3	5,3
Grupa II. Średnia inflacja	5,8	4,9	4,8
Grupa III. Najwyższa inflacja	5,3	4,7	4,2

Polska [4,9; 3,7; 3,1]

**skala 7-punktowa, na której 1 oznacza bardzo częste przypadki nieregularnych płatności i łapówek, a 7 brak takich sytuacji;*

***skala 7-punktowa, na której 1 oznacza, że uzyskanie informacji o zmianach polityki rządu jest niemożliwe, a 7, że jest bardzo łatwe;*

****skala 7-punktowa, na której 1 oznacza, że w zakresie rozwiązywania sporów biznesowych system prawny jest wyjątkowo nieefektywny, a 7, że jest wyjątkowo efektywny.*

Inflacja a korupcja i zaufanie do polityków

Grupa państw	Corruption Perceptions Index (TI)	Control of Corruption (WGI)	Zaufanie do polityków*
Grupa I. Najniższa inflacja	8,3	1,8	4,4
Grupa II. Średnia inflacja	7,6	1,5	4,1
Grupa III. Najwyższa inflacja	6,8	1,2	3,3

Polska [5,5; 0,4; 2,5]

**skala 7-punktowa, na której 1 oznacza bardzo niski poziom zaufania, a 7 bardzo wysoki poziom zaufania.*

Inflacja a alokacja zasobów publicznych

Grupa państw	Marnotrawstwo publicznych pieniędzy*
Grupa I. Najniższa inflacja	4,2
Grupa II. Średnia inflacja	3,8
Grupa III. Najwyższa inflacja	3,2

Polska [3,1]

**skala 7-punktowa, na której 1 oznacza ekstremalne marnotrawstwo, a 7, że sektor publiczny jest wyjątkowo efektywny w dostarczaniu dóbr publicznych.*

Inflacja a przestępczość

Grupa państw	Koszty przestępczości pospolitej dla biznesu*	Koszty przestępczości zorganizowanej dla biznesu*
Grupa I. Najniższa inflacja	5,8	6,3
Grupa II. Średnia inflacja	5,5	5,8
Grupa III. Najwyższa inflacja	5,2	5,9

Polska [5,3; 5,7]

**skala 7-punktowa na której 1 oznacza znaczące koszty, a 7 brak kosztów*

Inflacja a stopy procentowe

Grupa państw	Średnia stopa inflacji 2001-2010	Stopy procentowe krótkoterminowe (3 miesięczne)	Stopy procentowe długoterminowe (10 letnie)
Grupa I. Najniższa inflacja	1,3	2,2	3,5
Grupa II. Średnia inflacja	2,1	3,4	4,5
Grupa III. Najwyższa inflacja	2,8	3,7	4,9

Polska [2,8; 6,5; ...]

Hipoteza Fishera – wzrost inflacji o 1 punkt procentowy powinien doprowadzić do wzrostu nominalnych stóp procentowych również o 1 p.p.

Spisek i teoria spiskowa

Spisek - tajne porozumienie grupy osób dla osiągnięcia jakiegoś celu.

Słownik PWN

Spisek - tajne i nielegalne porozumienie między spiskowcami; zmowa; sprzysiężenie.

SJP

Teoria spiskowa – sugeruje, że wiele ważnych decyzji politycznych i gospodarczych zapada zakulisowo, a widoczni dla ogółu władcy i przywódcy są jedynie marionetkami starających się pozostać w cieniu potężnych grup wpływu.

Kartel / *cartel*/

Kartel - oznacza porozumienie lub praktyki uzgodnione co najmniej dwóch konkurentów, mające na celu koordynację ich zachowań konkurencyjnych na rynku lub wpłynięcie na istotne czynniki konkurencji poprzez praktyki takie, jak: **ustalanie lub koordynacja cen** nabycia lub sprzedaży bądź innych warunków transakcji, **podział poziomu produkcji lub sprzedaży, podział rynków i klientów** (w tym zmowa przetargowa), **ograniczenia związane z przywozem lub wywozem** lub działania antykonkurencyjne skierowane przeciwko innym konkurentom.

Źródło: EC.

Kary w Europie za łamanie prawa antymonopolowego

Year	Amount in €*)
1990 - 1994	539 691 550
1995 - 1999	292 838 000
2000 - 2004	3 462 421 100
2005 - 2009	9 414 012 500
2010 - 2014	7 917 218 674
++2015 - 2017++	6 037 163 000
total	27 663 344 824

Źródło: EC.

Kartel producentów samochodów ciężarowych

Daimler AG , Paccar Inc.'s DAF and other truckmakers agreed to pay European Union regulators a record **2.93 billion euros** (\$3.23 billion) in fines for fixing prices of medium- and heavy-duty vehicles over **14 years**.

Daimler got the largest penalty of **1.01 billion euros** and DAF will pay **752.7 million euros** as part of a settlement with the European Commission that cut potential fines. Volvo AB and its Renault trucks brand face a **670.4 million-euro** fine and CNH Industrial NV'S Iveco will pay **494.6 million euros**.

Starting in 1997 with a meeting of senior managers in a Brussels hotel, the companies set the factory price of trucks and coordinated the timing and the passing-on of costs for new emissions technologies, the EU said.

10 najwyższych kar w Europie nałożonych na kartele

Year	Case name	Amount in €*
2016	Trucks	2 926 499 000
2012	TV and computer monitor tubes	1 409 588 000
++2013/2016++	Euro interest rates derivatives (EIRD)**	1 310 039 000
2008	Carglass	1 185 500 000
2014	Automotive bearings	953 306 000
2007	Elevators and escalators	832 422 250
2001	Vitamins	790 515 000
2013/2015	Yen interest rate derivatives (YIRD)	684 679 000
2007/2012	Gas insulated switchgear (incl. re-adoption)	675 445 000
2009	E.ON/GDF collusion	640 000 000

Źródło: EC.

10 najwyższych kar w Europie nałożonych na poszczególne firmy

Year	Undertaking**	Case	Amount in €*
2016	Daimler	Trucks	1 008 766 000
2016	DAF	Trucks	752 679 000
2008	Saint Gobain	Carglass	715 000 000
2012	Philips	TV and computer monitor tubes	705 296 000 of which 391 940 000 jointly and severally with LG Electronics
2012	LG Electronics	TV and computer monitor tubes	687 537 000 of which 391 940 000 jointly and severally with Philips
2016	Volvo/Renault Trucks	Trucks	670 448 000
2016	Iveco	Trucks	494 606 000
2013	Deutsche Bank	Euro interest rate derivatives (EIRD)	465 861 000
2001	F. Hoffmann-La Roche	Vitamins	462 000 000
2007	Siemens	Gas insulated switchgear	396 562 500

++2017++	Scania	Trucks	880 523 000
----------	--------	--------	-------------

Źródło: EC.

Wpływy ze sprzedaży nowych leków

Top companies based on 2015 WW sales from recently launched products (Dec 2012+)

Rank	Company	2015 WW Sales, \$bn	Primary Value Drivers
1.	Gilead Sciences	21,142	Harvoni, Sovaldi, Stribild
2.	Biogen	4,532	Tecfidera
3.	GlaxoSmithKline	3,853	Triumeq, Tivicay, Otrivin
4.	Roche	2,611	Perjeta, Kadcyła
5.	Bristol-Myers Squibb	2,548	Daklinza, Opdivo
6.	AbbVie	2,298	Viekira Pak, Imbruvica
7.	Johnson & Johnson	2,252	Invokana, Olysio, Imbruvica
8.	Astellas Pharma	2,240	Xtandi
9.	Sanofi	1,985	Aubagio, Lemtrada, Toujeo
10.	Pfizer	1,959	Ibrance, Xeljanz, Inlyta

Sprzedaż 12,6 mld USD
w pierwszym roku na rynku

Źródło: Evaluate, 2016.

Kara 3 mld USD dla firmy farmaceutycznej GlaxoSmithKline

2 lipca 2012 roku GlaxoSmithKline przyznało się do oszustw przy promocji leków recepturowych na rynku amerykańskim, przepisywania leków na schorzenia niezwiązane z ich oryginalnym przeznaczeniem oraz korupcji w środowisku lekarskim. Sprawa dotyczyła m.in. leków Avandia, Paxil i Wellbutrin. Jednocześnie firma zgodziła się zapłacić karę finansową w wysokości **3 mld dolarów** (będącą najwyższą do tej pory karą w przemyśle farmaceutycznym).

Glaxo promowało lekarstwa do stosowania w przypadkach, w których nie zostały zaaprobowane w USA, i ukrywało możliwe skutki uboczne. Od 2001 do 2007 r. nie informowało, że Avandia, najpopularniejszy w Ameryce lek na cukrzycę, zwiększa ryzyko zawału serca. W Europie w 2010 r. Avandia została z tego powodu wycofana ze sprzedaży.

Kara 3 mld USD dla firmy farmaceutycznej GlaxoSmithKline (c.d.)

Według federalnych oficerów śledczych, GlaxoSmithKline:

- ✓ rutynowo przekupywał lekarzy luksusowymi wakacjami i opłacał wykłady;
- ✓ fabrykował dane dotyczące bezpieczeństwa leku i okłamywał FDA;
- ✓ oszukiwał na miliardy dolarów Medicare i Medicaid;
- ✓ oszukiwał regulatorów na temat skuteczności swoich leków;
- ✓ polegał na zwodniczych praktykach, by zarobić miliardy dolarów, sprzedając potencjalnie niebezpieczne dla pacjentów leki.

Firmy farmaceutyczne, 2014

Company	Country	Turnover \$m	Net income \$m	Employees
Johnson & Johnson	US	74 331,0	16 323,0	126 500
Pfizer	US	49 605,0	9 134,0	78 300
Novartis	Switzerland	49 550,7	9 432,7	133 413
Roche	Switzerland	47 748,7	9 388,4	88 509
Merck	US	42 237,0	11 920,0	70 000
Sanofi	France	41 244,3	5 308,3	113 496
GlaxoSmithKline	UK	35 834,8	4 292,8	98 702
Gilead Sciences	US	24 890,0	12 101,0	7 000
AstraZeneca	UK	24 695,5	1 166,9	57 500
Abbott Laboratories	US	20 247,0	2 284,0	77 000

Źródło: FT 500.

Kartel producentów płyt kartonowo-gipsowych

Francuska firma Lafarge SA, światowy lider pod względem produkcji cementu otrzymał karę **250 mln euro** za zмовę cenową na rynku płyt kartonowo-gipsowych.

Zmowa trwała minimum 4 lata.

Uczestniczyły w niej m.in. firmy BPB Ltd. i Knauf.

Kartel producentów szyb samochodowych

Kara za zмовę cenową, nałożona przez Komisję Europejską na francuskiego producenta szyb samochodowych Saint-Gobain wyniosła **896 mln euro**.

Firma Saint-Gobain dostała tak wysoką karę, bo już wcześniej w latach 1984 i 1988 została uznana winną tworzenia kartelu producentów szyb.

W zмовie cenowej uczestniczyły jeszcze firmy Asahi/AGC Flat Glass (kara **113,5 mln euro**), Pilkington (**370 mln euro**) i Soliver (**4,4 mln euro**).

Kartel producentów telewizorów i monitorów

Komisja Europejska nałożyła na sześciu producentów telewizorów i monitorów, w tym Philipsa, LG i Samsunga, **1,47 miliarda euro** kary za zмовę cenową.

Samsung, Philips, LG, Panasonic, Toshiba i Technicolor (wcześniej Thomson) wchodziły w skład dwóch karteli, odpowiedzialnych za zмовy cenowe w latach 1996-2006. Jeden z nich działał na rynku telewizorów kineskopowych, drugi natomiast zajmował się monitorami. W obydwu działała również chińska firma Chunghwa, ale została zwolniona z kary finansowej, bo sama dostarczyła Komisji Europejskiej informacje na temat zмовy cenowej. Dzięki współpracy z KE, Samsung, Philips i Technicolor otrzymały kary zmniejszone odpowiednio do ich pomocy w śledztwie.

Kartel producentów telewizorów i monitorów c.d.

Obydwa kartele działały w skali globalnej. Poza ustalaniem cen zajmowały się między innymi także regulowaniem podziału udziałów w rynku, wielkości produkcji i wymianą istotnych informacji. Działania obydwu grup były planowane przez menedżerów najwyższego szczebla podczas tak zwanych „zielonych spotkań” - od tego, że po nich uczestnicy najczęściej wspólnie grali w golfa.

Największą karę otrzymał Philips - 313 milionów euro indywidualnie oraz kolejne 392 miliony euro wspólnie z LG. 295 milionów euro kary indywidualnej otrzymało LG, a Panasonic (dodatkowo prawie 95 milionów euro kary łącznej z Toshiba) i Samsung odpowiednio 157 oraz 151 milionów euro.

Kartele w branży drogeryjnej

Przez trzy lata sześć czołowych firm branży drogeryjnej wymieniało się informacjami na temat polityki cenowej. Za naruszenie prawa antymonopolowego muszą zapłacić w sumie prawie **40 mln euro**.

Przedstawiciele Beiersdorf (Nivea), L'Oréal, GlaxoSmithKline (Aquafresh, Odol), niemieckiego producenta środków czystości Erdal-Rex oraz Procter & Gamble (Ariel, Pampers) i należącego do niego Gillette **w ramach specjalnej grupy roboczej konsultowali planowane podwyżki cen, rabaty uzyskiwane u detalistów oraz informowali o postępach w negocjacjach z poszczególnymi sprzedawcami**. Choć nie jest to klasyczny przykład kartelu czy zmowy cenowej, to według niemieckiego urzędu antymonopolowego firmy działały na niekorzyść konkurencji.

Kartele w branży drogeryjnej (c.d.)

W 2008 i 2011 roku niemieccy urzędnicy nałożyli kary w wysokości w sumie **24 mln euro** na dziewięciu producentów artykułów drogeryjnych, w tym Henkel (Fa, Persil), Unilever (Dove, Lux) czy Reckitt Benckiser (Calgon, Cillit).

We Francji pod koniec 2011 roku Procter & Gamble, Henkel i Colgate Palmolive ukarano grzywnami o łącznej wysokości **361 mln euro**. Producentom udowodniono wtedy zмовę cenową przy ustalaniu cen mydła w latach 1997-2004.

Prawo antymonopolowe

Prawo, którego zadaniem jest ochrona konkurencji przed negatywnymi działaniami uczestników rynku.

Określa ono warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów (dokonywanej w interesie publicznym). Reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję (czyli porozumieniom ograniczającym konkurencję i nadużywanie pozycji dominującej), a także praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów i antykonkurencyjnym koncentracjom (łączeniu się) przedsiębiorców.

Prawo antymonopolowe wskazuje również organy odpowiedzialne za organizację ochrony konkurencji i konsumentów – m.in. uprawnienia Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Inspekcji Handlowej i rzeczników konsumentów. Reguluje także tryb postępowania antymonopolowego i kary przewidziane za naruszenie tego prawa.

Do prawa antymonopolowego można również zaliczyć przepisy regulujące postępowanie w sprawach dotyczących pomocy publicznej.

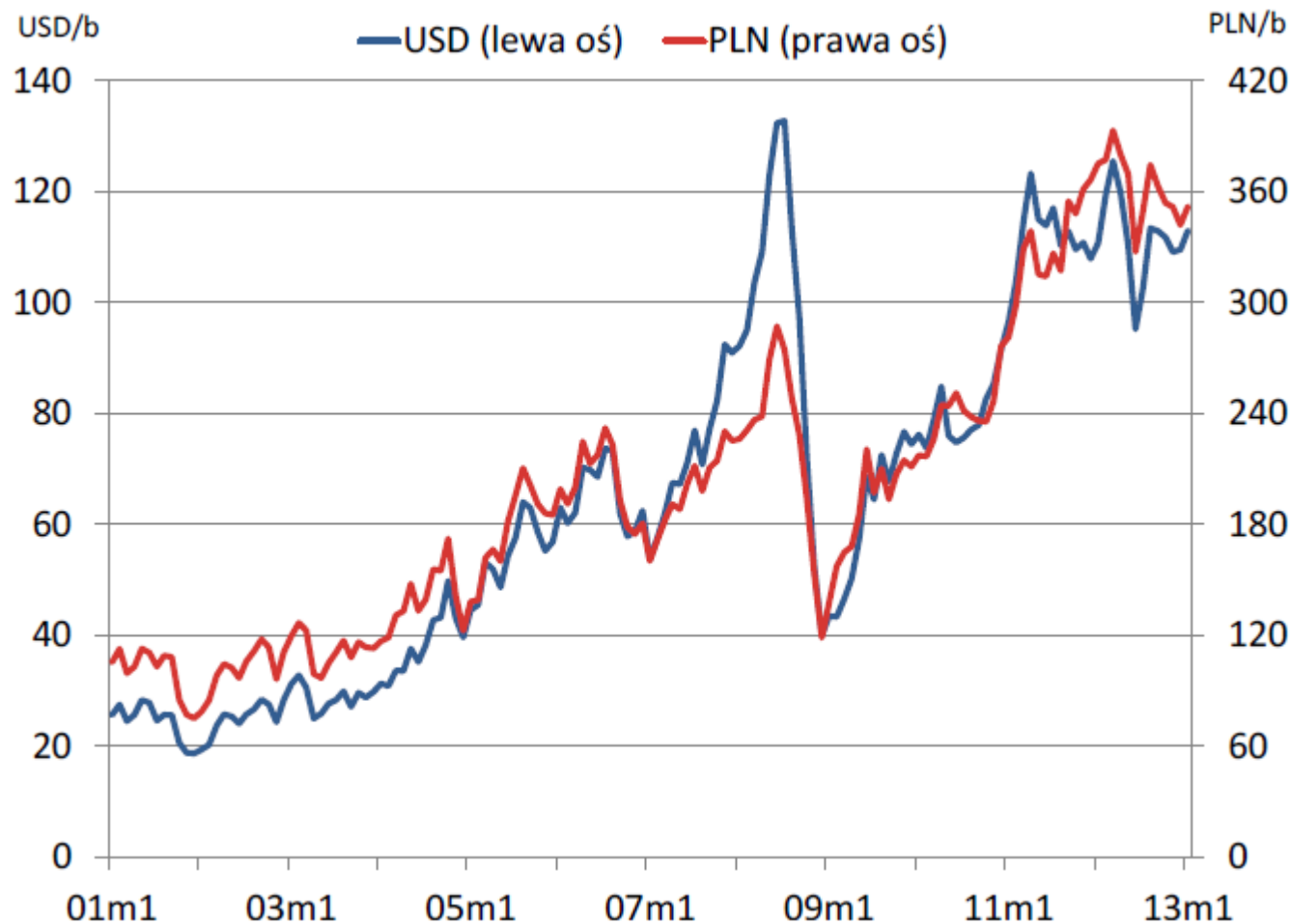
Rodzaje inflacji - wg przyczyn

Inflacja ciągniona przez popyt (*demand-pull inflation*) - występuje wtedy, gdy całkowita wielkość planowanych wydatków wzrasta szybciej niż całkowita wielkość produkcji.

Inflacja pchana przez koszty (*cost-push inflation*) - występuje wtedy, gdy cena jednego lub kilku zasobów ulega zwiększeniu oraz w sytuacji, gdy nałożone są **ograniczenia na podaż jednego lub kilku zasobów**.

Inflacja strukturalna (*structural inflation*) - występuje wtedy, gdy producenci nie są w stanie nadążyć za zmianami struktury popytu i pojawiają się niedobory najbardziej poszukiwanych produktów.

Ceny ropy naftowej Brent w USD i PLN

2003				2004				2005				2006				2007				2008				2009				2010				2011			
I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.	I kw.	II kw.	III kw.	IV kw.
0,5	0,5	0,8	1,5	1,6	3,3	4,5	4,4	3,6	2,3	1,6	1,1	0,6	0,8	1,4	1,3	2,0	2,4	2,0	3,5	4,1	4,3	4,7	3,8	3,3	3,7	3,5	3,3	3,0	2,3	2,2	2,9	3,8	4,6	4,1	4,6

Kartel OPEC

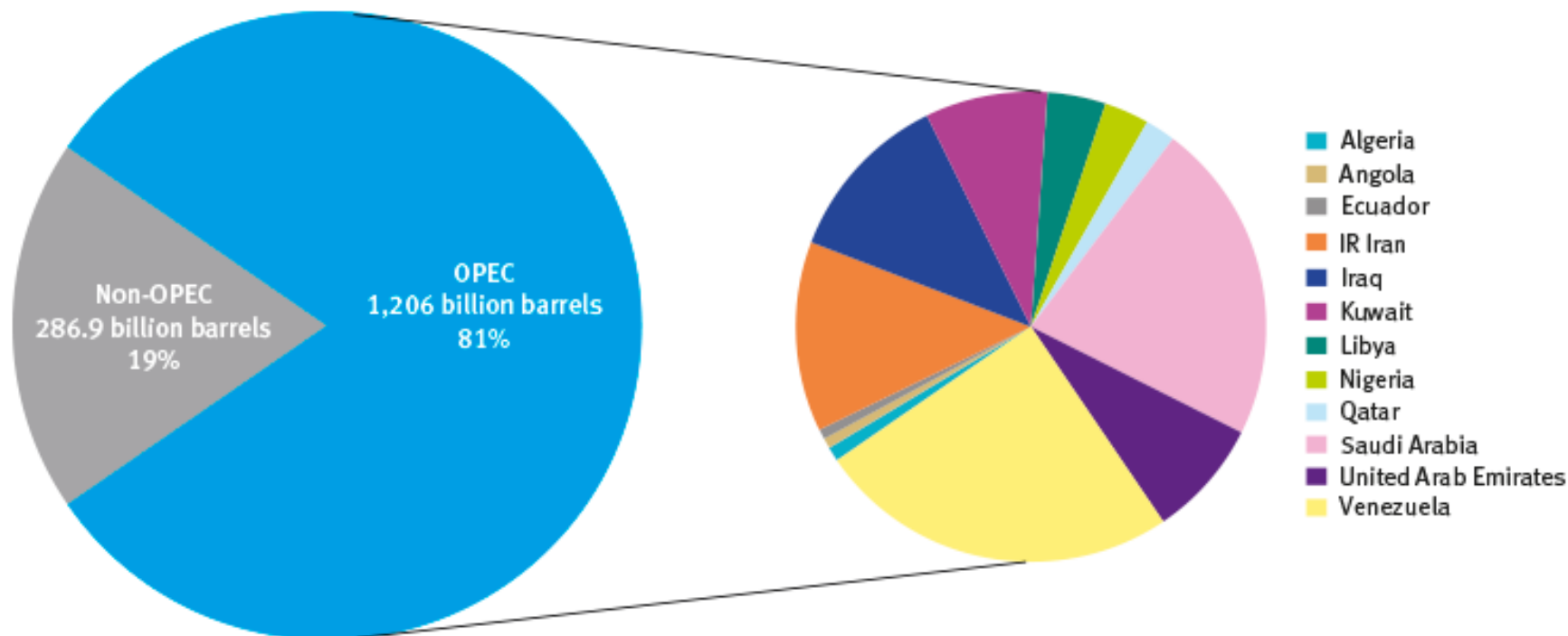
OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries) to Organizacja Krajów Eksportujących Ropę Naftową z siedzibą w Wiedniu.

Celem organizacji jest kontrolowanie światowego wydobycia ropy, poziomu cen i opłat eksploatacyjnych.

Utworzona została w 1960 r. w Bagdadzie. Wzrost znaczenia OPEC przypada na okres kryzysu naftowego lat 1973-1974 kiedy to organizacja wielokrotnie podwyższała światowe ceny ropy naftowej.

Do OPEC obecnie należą (w nawiasie rok przystąpienia): 1. Algieria (1969), 2. Arabia Saudyjska (1960), 3. Indonezja (1962), 4. Irak (1960), 5. Iran (1960), 6. Katar (1961), 7. Kuwejt (1960), 8. Libia (1962); 9. Nigeria (1971), 10. Wenezuela (1960), 11. Zjednoczone Emiraty Arabskie (1967).

Udział OPEC w światowych rezerwach ropy

OPEC proven crude oil reserves, at end of 2014 (*billion barrels, OPEC share*)

Venezuela	299.95	24.9%	Iraq	143.07	11.9%	Libya	48.36	4.0%	Algeria	12.20	1.0%
Saudi Arabia	266.58	22.1%	Kuwait	101.50	8.4%	Nigeria	37.07	3.1%	Angola	8.42	0.7%
IR Iran	157.53	13.1%	UAE	97.80	8.1%	Qatar	25.24	2.1%	Ecuador	8.27	0.7%

Source: OPEC Annual Statistical Bulletin 2015.

Eksport krajów OPEC (w mln USD)

	2011	2012	2013	2014	2015
Algeria	51,409	48,271	44,462	40,628	21,751
Angola	65,215	69,386	66,299	57,017	31,696
Ecuador	12,925	13,792	14,107	13,276	6,660
Indonesia	18,606	16,457	14,504	12,839	6,397
IR Iran	114,751	101,468	61,923	53,652	27,308
Iraq	83,006	94,103	89,402	83,561	54,394
Kuwait	96,721	112,933	108,548	97,554	48,782
Libya	18,615	60,188	44,445	10,424	4,975
Nigeria	88,449	95,131	89,930	77,489	41,818
Qatar	62,680	65,065	62,519	56,406	28,303
Saudi Arabia	317,614	337,480	321,888	284,424	157,962
United Arab Emirates	79,573	86,016	85,640	97,165	52,369
Venezuela	88,131	93,569	85,603	71,731	35,802
OPEC	1,097,695	1,193,858	1,089,270	956,164	518,216

Źródło: OPEC.

Irak

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Irak – produkcja ropy (tys. baryłek dziennie)	2610	2613	2522	2116	1344	2030	1833	1999

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Irak – produkcja ropy (tys. baryłek dziennie)	2143	2428	2452	2490	2801	3116	3141	3285

Stwierdzone zasoby ropy naftowej 150,0 mld baryłek (5. m. na świecie), [BP Energy 2015].

Wojna w Zatoce Perskiej, 2003-2005

Konflikt zbrojny, który rozpoczął się 20 marca 2003 między koalicją sił międzynarodowych głównie USA i Wielkiej Brytanii, a armią Iraku. Po ok. trzech tygodniach walk siły międzynarodowe objęły kontrolę nad większością terytorium Iraku, obalając rząd tworzony przez partię Baas i Saddama Husajna i rozpoczynając okupację tego kraju, trwającą formalnie do 2005 r.

Brytyjski magazyn medyczny „The Lancet” opublikował szacunkową **liczbę ofiar po stronie irackiej** od marca 2003 do czerwca 2006. Wynosi ona ok. **655 tys. osób**, w większości cywilów.

PKB Iraku:

2004: 36,6 mld USD

2008: 131,6 mld USD

2013: 229,3 mld USD

2014: 220,5 mld USD

2015: 180,1 mld USD

Libia

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Libia – produkcja ropy (tys. baryłek dziennie)	1820	1820	1652	1656	479	1509	988	498

Największe stwierdzone zasoby ropy naftowej w Afryce (10. miejsce na świecie) 48,5 mld baryłek,
[BP Energy 2015].

Muammar Kaddafi, 1942-2011

W 2008 r. LIA i libijski bank centralny uratowały chwiejący się bank Unicredit, kupując 7 proc. jego udziałów. Libia zainwestowała też w inne banki, a poza tym w koncern Fiata, koncern zbrojeniowy Finmeccanica oraz klub piłkarski Juventus Turyn.

Kontrakty na wydobycie ropy

Libijska Tymczasowa Rada Narodowa (TRN) rozpoczęła dochodzenie w sprawie kontraktów na wydobycie ropy podpisanych przez spółki zagraniczne w ostatnich latach panowania Muammara Kaddafiego.

Śledztwo skupia się na domniemanym **przekupstwie libijskich urzędników** w latach 2008–2011, w które wpłątane są między innymi dwie największe firmy energetyczne Europy, włoska ENI i francuski Total.

ENI była największą spółką wydobywczą w Libii rządzonej przez Kaddafiego i szybko odzyskała swoją pierwszoplanową pozycję po upadku dyktatora. Jej obecny udział wynosi około 14% wydobywanych zasobów. Spółka planowała zainwestować 30 mld dolarów i podwoić te nakłady w następnej dekadzie.

PKB Libii:

2008: 93,2 mld USD

2011: 34,7 mld USD

2012: 81,9 mld USD

2013: 65,5 mld USD

2014: 41,1 mld USD